

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA**

Warszawa, dnia 9 marca 2022 r.

Druk nr 665

**KOMISJA
USTAWODAWCZA**

**Pan
Tomasz GRODZKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu Komisja Ustawodawcza wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest pan senator Krzysztof Kwiatkowski.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
(-) Krzysztof Kwiatkowski

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447) w art. 445 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

”§ 1a. W wypadku przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku termin, o którym mowa w § 1, wynosi miesiąc. O terminie tym sąd zawiadamia stronę doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie.”.

Art. 2. Przepisy art. 445 § 1a ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się również do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel projektowanej ustawy

Projektowana ustawa o zmianie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447) ma na celu wydłużenie terminu do wniesienia apelacji w postępowaniu karnym w sprawach zawiłych i skomplikowanych, w których sąd sporządzając uzasadnienie wydanego wyroku skorzystał z instytucji przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia.

2. Przedmiot i istota projektu ustawy

Projektowana nowelizacja ustawy zainspirowana została stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, który zwrócił się z prośbą o rozważenie przez Komisję Ustawodawczą Senatu podjęcia działań legislacyjnych, które spowodują wydłużenie terminu do wniesienia apelacji w postępowaniu karnym w sprawach szczególnie skomplikowanych, w których sporządzone uzasadnienie jest obszerne.

W dotychczasowym stanie prawnym, obowiązuje jednolity termin na wniesienie apelacji w każdej sprawie rozpatrywanej w postępowaniu karnym. Zgodnie z art. 445 § 1 k.p.k. w każdym wypadku wynosi on 14 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem. Ustawa nie przewiduje żadnej możliwości przedłużenia tego terminu.

Tymczasem, jak zwraca uwagę Rzecznik, w praktyce wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych zdarzają się postępowania, w których do wyroku wydanego w pierwszej instancji, sąd sporządza uzasadnienie liczące ponad 900, a czasem nawet ponad 1200 stron.

Sędzia sporządzając uzasadnienie w skomplikowanych sprawach, o złożonym stanie faktycznym, z wieloma oskarżonymi lub przy wielości przestępstw, może wystąpić do prezesa sądu z wnioskiem o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia. Stanowi o tym przepis art. 423 § 1 *in fine*:

„w sprawie zawiłej lub z innej ważnej przyczyny, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie (14 dni), prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony”.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na zawity, 14-dniowy termin przysługujący w takich sprawach stronie na sporządzenie apelacji. Gdy uzasadnienie jest obszerne i merytorycznie złożone, zapewnienie stronie tylko 14 dni na dokładne zapoznanie się z uzasadnieniem i na sporządzenie apelacji, może skutkować poważnymi trudnościami w sporządzeniu rzetelnego i skutecznego środka zaskarżenia.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich brak możliwości przedłużenia terminu na złożenie apelacji może wywoływać wątpliwości co do realnego zagwarantowania oskarżonemu prawa do obrony, gdy wyrok ma złożoną strukturę wewnętrzną, zawarte w nim rozstrzygnięcie odnosi się do wielu zarzutów, wielu sprawców, przy materiale dowodowym liczącym kilkadziesiąt lub ponad sto tomów oraz przy uzasadnieniu liczonym w setkach stron.

„Nie można wymagać od obrońcy poprawnej i kompleksowej apelacji w sytuacji, gdy nie mógł w wystarczającym zakresie zapoznać się z uzasadnieniem wyroku. Sporządzenie pełnej apelacji jest trudne lub nawet niemożliwe, gdy obrońca był obecny na rozprawie, na której wydano wyrok i miał okazję usłyszeć ustane motywy tego wyroku. Należy pamiętać, że częstokroć sporządzanie apelacji poprzedza nie tylko lektura uzasadnienia, lecz także konieczność zapoznania się z poglądami judykatury i orzecznictwem oraz poszukiwanie i zgromadzenie różnego rodzaju dokumentów. Dodatkowa trudność wystąpi, jeżeli oskarżony udzielił pełnomocnictwa do obrony adwokatowi dopiero po wydaniu wyroku, w celu sporządzenia apelacji, albo też sąd wyznaczył oskarżonemu obrońcę z urzędu dopiero na tym etapie. Adwokat w takiej sytuacji musi dopiero zapoznać się ze sprawą i jej aktami, co dodatkowo pochłania czas przeznaczony na sporządzenie apelacji.”¹⁾

Również w przypadku oskarżyciela publicznego dokonanie analizy argumentacji sądu przedstawionej w takim uzasadnieniu stanowi podstawę podejmowania decyzji o ewentualnym wniesieniu środka zaskarżenia. Prawidłowość, celowość i skuteczność wykonywanych przez oskarżyciela działań, w wypadku obiektywnych trudności w rzetelnym zapoznaniu się z treścią uzasadnienia, budzić może realne wątpliwości.

¹⁾ Opinia z dnia 5 września 2016 r. dotycząca terminu na wniesienie apelacji w postępowaniu karnym sporządzona dla Krajowej Izby Radców Prawnych przez prof. dr. hab. Arkadiusza Berezę, jako stanowisko samorządu radcowskiego, w odpowiedzi na pismo Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 29 lipca 2016 r.

Należy w tym miejscu przywołać trafne spostrzeżenia profesorów P. Kardasa i J. Giezka²⁾, którzy stwierdzili, że dochowanie przewidzianego Kodeksem 14-dniowego terminu do wniesienia apelacji może w pewnych układach procesowych być trudne do pogodzenia ze standardami rzetelnego procesu karnego.

„W sprawach obejmujących wielość rozpoznawanych przez sąd pierwszej instancji zarzutów przy tym obszernie uzasadnionych, kluczowe znaczenie ma stworzenie pewnych prawnych rozwiązań gwarantujących odpowiednią perspektywę czasową, umożliwiającą przeprowadzenie rzetelnej analizy orzeczenia sądu pierwszej instancji oraz jego uzasadnienia, a następnie sporządzenie środka zaskarżenia.”³⁾

W przywołanych wyżej stanowiskach przedstawiciele doktryny i praktyki wskazuje się na kilka wariantów dokonania nowelizacji przepisów k.p.k. w tej materii. Polegają one na:

- 1) modyfikacji przepisu art. 445 § 1 k.p.k. polegającej na zastąpieniu 14-dniowego terminu do wniesienia apelacji terminem znacząco dłuższym np. 30-dniowym;
- 2) dodaniu nowego przepisu w art. 445 k.p.k., który przy spełnieniu określonych przesłanek (np. szczególna zawilość sprawy, obszerność materiału dowodowego, obszerność i czas sporządzania uzasadnienia, stopień skomplikowania wyroku, liczba oskarżonych) pozwalałby na zastosowanie wydłużonego terminu do wniesienia apelacji z mocy ustawy;
- 3) dodaniu nowych przepisów w art. 445 k.p.k., które przy spełnieniu określonych przesłanek (j.w.) pozwalałby na zastosowanie wydłużonego terminu do wniesienia apelacji na podstawie decyzji sądu podejmowanej z urzędu lub na wniosek strony;
- 4) nieprzedłużaniu czasu na sporządzenie apelacji, tylko stworzenie możliwości uzupełnienia w późniejszym terminie, wniesionej w 14-dniowym terminie apelacji o kolejne zarzuty i wnioski.

Przedstawiona w niniejszej nowelizacji propozycja dodania w art. 445 k.p.k. nowego przepisu oznaczonego jako § 1a, jest realizacją jednego z nich i przewiduje możliwość przedłużenia terminu do wniesienia apelacji z mocy prawa, w przypadku spełnienia

²⁾ Opinia Komisji Legislacyjnej przy naczelnej Radzie Adwokackiej dotycząca modyfikacji terminu do wniesienia apelacji w sprawach karnych (propozycje *de lege ferenda*) autorstwa prof. dr. hab. Piotra Kardasa i prof. dr. hab. Jacka Giezka z 7 września 2016 r.

³⁾ K. Gajowniczek-Pruszyńska, A. Szymborska-Rymer, *Wydłużenie terminu do wniesienia apelacji w postępowaniu karnym w sprawach szczególnie zawitych i skomplikowanych a zmiany w obszarze sporządzania uzasadnień wyroków sądów karnych – propozycje de lege ferenda*, „Palestra”2021/7–8, s.28.

przesłanki obiektywnej, jaką jest czas sporządzania uzasadnienia przez sąd pierwszej instancji. Kluczowymi dla tego rozwiązania są przepisy:

– art. 423 § 1 k.p.k. *in fine*, który dopuszcza przedłużenie terminu na sporządzenie uzasadnienia wyroku, przez prezesa sądu w sprawie zawilej lub z innej ważnej przyczyny, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie;

Skoro ustawodawca dostrzegł okoliczności, które wskazują na konieczność przedłużania terminów dla sędziów, a możliwość ta wykorzystywana jest wielokrotnie, we wszystkich rodzajach spraw, to należy uznać za zasadne stworzenie w tym zakresie adekwatnego zabezpieczenia podstawowych uprawnień stron postępowania;

– art. 369 § 1¹ Kodeksu postępowania cywilnego, który stanowi, że w przypadku przedłużenia terminu do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku termin, o którym mowa w § 1, wynosi trzy tygodnie.

W postępowaniu cywilnym znajduje zastosowanie jeden z mechanizmów wydłużenia terminu do wniesienia apelacji karnej przedstawionych wyżej, a długość proponowanego terminu uzależniono od czasu sporządzania pisemnego uzasadnienia wyroku przez sąd.

Podkreślić trzeba, że nowe brzmienie przepisu pociąga za sobą skutek w postaci wydłużenia terminu *ex lege* dla wszystkich stron, bez potrzeby składania wniosków i zbędnego wydłużenia postępowania, przy zastosowaniu obiektywnego, przewidywalnego kryterium.

W art. 2 ustawy zawarto przepis przejściowy; pozwoli to na wyeliminowanie możliwych rozbieżności interpretacyjnych co do spraw będących w toku. Projektodawca zdecydował w jaki sposób nowelizacja będzie oddziaływać na już zainicjowane postępowania.

Zgodnie z art. 3 projektowanej ustawy, okres jej spoczywania ograniczy się do standardowego terminu 14 dni.

3. Konsultacje

Nadesłane w ramach konsultacji opinie i uwagi będą zamieszczone na senackiej stronie internetowej. Wyniki konsultacji będą przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji.

4. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Zakres przedmiotowy projektowanej ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.